

Frank Castorf in de Volksbühne

De lach boven de afgrond

Door critici bejubeld als de guerillastrijder van het Duitse theater en door de generatie 'muurkinderen' op handen gedragen.

Frank Castorf bezorgde de Volksbühne am Rosa-Luxemburg-Platz (voormalig Oost-Berlijn) een politiek imago.

Toch moet de aantrekkingskracht van Castorfs theater op de eerste plaats gezocht worden in zijn kwaliteiten als regisseur, schrijft Kurt Vanhoutte.

*Life after Bush and Gorbachov
The wall is down but something is lost
Turn on the news, it looks like a movie:
It makes me want to sing Louie Louie!*
Iggy Pop

'Binnen enkele jaren ofwel bekend ofwel dood', vonniste de voormalige intendant van de Volksbühne am Rosa-Luxemburg-Platz zijn opvolger. Inmiddels, twee jaar later, is de achtendertigjarige Frank Castorf berucht. Sinds zijn aantreden niet meer uit de publieke discussie verdwenen, zorgde deze angry young man niet alleen in de theaterpers voor controverse. Het onverholven radicalisme van zijn ensemble doet ook in het huidige politieke landschap stof opwaaien. Twistpunt is zoals voorheen de openheid van het theaterhuis, dat niet alleen daklozen asiel verleende, maar ook hongerstakingende partijvoorzitters. Bedoeld wordt de PDS-top (de gemoderniseerde opvolger van de SED uit het Honecker-tijdperk), toen deze wegens onbetaalde belastingen uit het parlement verdreven werd. Dat dit van staatswege gesubsidieerde theater hiermee een omstreden daad gesteld heeft, laat zich raden. Binnenkort wordt het gespleten Berlijn hoofdstad van een eengemaakt Duitsland. De charivari's van iemand als Castorf, die het maar niet moe wordt de wonden van het Duitse bewustzijn bloot te leggen en zich daarbij nog met aandrang op de eigen

DDR-identiteit beroemt, hoort men dan liever niet.

Slagschip

De intendant zelf laat geen interview aan zich voorbijgaan zonder met brio de stoorzenderfunctie van zijn huis te bevestigen. 'Een slagschip' – aldus één van zijn meest flamboyante omschrijvingen voor het theatercomplex vlakbij de plek waar een muur eertijds twee machtsblokken scheidde. En inderdaad, veel verbeelding is niet nodig om in dit monumentaal bouwwerk een oorlogsbodem te herkennen: de boeg strijdvaardig naar het Westen gewend, door rode banieren geflankeerd en het statement OST in neon geblokletterd op de top. De opvallend vastberaden koers van het ensemble leverde de titel 'Theater van 1993' op. Ook dit jaar bleef de belangstelling niet uit, toen de intendant de Kortnerprijs '94 werd toegekend. Deze onderscheiding werd door het tijdschrift Theater Heute in het leven geroepen voor de theatermaker met 'de meeste moed, waarachtigheid en esthetische nieuwsgierigheid'. Niettemin verliet de overhandiging midden december in mineur. Want ondanks enorme publiciteit ging het de Volksbühne de laatste maanden niet echt voor de wind. Frank Castorf slaagde er niet in de alleszins hoge verwachtingen bij het nieuwe seizoen in te lossen.

Wie verwachtingsvol de foyer betrad, werd vaak door verwarrende programma-

wijzigingen ontgoocheld. Oorzaak van deze malaise was de telkens weer uitgestelde première van Castorfs regie *Die Sache Danton*. Naar verluidt werd de opvoering opgeschort wegens ziekte van hoofdvertolker Henry Hübchen, de acteur die tevoren overigens – alweer een superlatief – tot acteur van het jaar was uitgeroepen. Maar Castorf zou Castorf niet zijn als hij niet met een spraakmakende oplossing voor de dag kwam. Dus mat de regisseur-intendant zich het kostuum van de uitgevallen acteur aan en speelde zelf de rol, tekstboek in de hand. Spektakel verzekerd, althans voor wie toevallig van dit éénmalige gebeuren op de hoogte was. De minder fortuinlijke theaterbezoeker blijft intussen, drie maanden na de aangekondigde première, op z'n honger zitten.

Het programmaboekje laat alvast weten dat de bewuste opvoering aan de hand van Dantons leven de zelfvernietigende kracht van een revolutie zal onderzoeken. De helden van vandaag vindt men niet langer in de wereld van de politiek, maar in die van de muziek, de film, de sport. Toeval of niet, onlangs startte de intendant van de Volksbühne met *Der Eisenhändler*, een late-night-show op één van Berlijns meest populaire radiostations. Zo werd nog maar eens duidelijk dat de echte held alsnog Frank Castorf zelf blijft, bejubeld als guerrillastrijder van het theater en door een enthousiast publiek op handen gedragen. De laatste coup van de Volksbühne is tevens kenmerkend voor het gemak waarmee ook binnenshuis de grenzen tussen de verschillende media worden overgestoken. Van film en video over techno-party en rockconcert tot literaire lezing en documentaire – voor alles is een plaats op het podium. Met dit brede scala wordt in de eerste plaats aansluiting gezocht bij een jonge generatie. Een opzet waarin de Volksbühne ondanks recente tegenslagen ongetwijfeld geslaagd is. Het epicentrum van de Berlijnse theater-topografie heeft zich met dit huis duidelijk in het voormalige Oosten geconcentreerd. Uit deze windstreek is ook het meest trouwe publiek afkomstig: de veel besproken generatie muurkinderen die na de implosie van de DDR in de Volksbühne hun cultureel forum vonden.

De specifieke publiekscern maakt de Volksbühne tot wat dit theater doelbewust wou zijn: een sociaal fenomeen. Het geografisch geconcentreerd succes werd vaak aangegrepen om het huis een terug-